ՀԱՅ ՅԱՐԻ ԹՎԻ 1942 Գ. ՏԱՐԻ — ՇԱԲԱԹ 13 — 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1907 — 13 ԹՐՇՒԻՆԸ ԷՎՎԷԼ, 1325 — 19 ՐԱՄԱԶԱՆ 1323

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته در
صاحب امتیازی : ارجاسی قریر
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۲۸

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏՑԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՕՐՈՒՆ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գաղղ Ալի Ճաամէ-ի, 38
Ձեռագրութիւնք ուղղուած գրութիւններ
եւ չէն արուիր

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Գալստ Համար	80 ղր.	50 ղր.
Դրացնեերու Համար	108 »	60 »
Արտասահմանի Համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԱՑ ԳԱՆԱՁԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի Համար տող 5 դրուշ
Մէկ անգամէ աւելի Յանուցմանց Համար
Մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Ո՞ՐՆ Է Ձեմարիս Մայրը

Երիքէմի նոթակիրտ չոգենաւներէն իրենց հոգնակաղ ճարտարապետութեամբ ու ակնապարար կահաւորութեամբ ապահանքի մը պատանքը կ'ընծայեն ուղեւորներուն։ Ամէն կողմ ճոխութիւն, պերճանք ու հրապոյր։ առաջին կարգի սրահները մանաւանդ՝ ճմմորտապուկս աիլքերնոյ տով մը ունին, ուրկէ ներս ոտք կոխողը պահ մը կը մոռնայ իր հակառակ բնակարանին անպահոյծ կարասիները և չոգենաւին մէջ գինքը չզլապատող իրերէն, առարկաներէն շմոռնած՝ դէթ մինչեւ ուղեւորութեան վերջանալը՝ հայ-լայֆական կեանք մը ըմբռնչնած ըլլալու հանդյքը կը վայելէ։ Սթոուարներ նոյնը ու ճաչակաւոր, նատարաններ, բազմոցներ ամբողջ թաւիշէ ու հանգստաւէտութեան վերջին կատարելագործութեամբ օժտուած, վենտիլեաներ հակայ հայելիներ ոյնքան ներկայութեամբ գեղեցուած, պատուհաններ թանկարժէք ապակիներով ու մահոզանիէ չքեղ չըշանակներով պարփակուած։ դարձներ մանաւոր եղանակով մը ցանցուած, վերջապէս հասարակ մահկանացուներու առնելէն բոլորովին տարբեր կահաւորում մը ու վնտռելիին աղդով միջավայր մը, որուն ա՛լ աւելի հնաոյէ եւրոպի մը կ'ընծայեն ամէն ոյ չգնենալին մէջ զանազան ելեկտրական լոյսերը՝ բայ ծովուն վրայ արեւնատական ցոլքի մը տեղերով՝ գիշերուան խոր մթութեան պահուն։

Շոգենաւերուն այս բարելիսմամները, ուղեւորութեան հանգիստ պայմանները խոտոտիչ ապագ են հարուրաւոր ամէն դասակարգին վրայ ալ և հասարակ արհնատաւորներն անգամ կիրակի օրերը փոխանակ իրենց երգիչին տակ անցկացնելու՝ ընտանեօք կը դիմեն չոգենաւ ու կէս մը մաքուր օդ առնելու, կէս մըն ալ ապրանքի ճոխ կեանքը վայելելու տենդով կը ճամբորդեն կամարջէն Վաղոյ։ Անցածներէ պայծառ կիրակի մը, Երիքէմի վերջին կառապետներէն կիրառած չոգենաւներէն մէկը քեռնատած էր մարդաշատքիս ամէն թաղերէն դիմող ուղեւորներով և հանրահան զուարթ խօսակցութիւններուն մէջ կը սուրար դէպի Վերին Վաղոյ։ Լեզուներու, հագուստներու, արդուզարդի, դէմքերու տեսարանը ալ զանազանութիւն մը առաջին կարգի սրահին մէջ, ուր ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէին քով քովի նստած երկու ընտանիքներ։ Առանձին մէկը հազիւ երեսուն տարեկան գէր ու խմորակ կին մը՝ որ նորաձեւութենէն հնացած պռոտ գոյնով չրկագեաս մը հագած, մատուցները մատներուն հոլով մը զարդարած, գլուխը պարտիզանման խոշոր գլխարկ մը զետեղած՝ չարունակ ամուսնոյն հետ կը խօսէր ու անկէ բացատրութիւններ կը պահանջէր ճամբուն վրայ յորդաբար տեսած այս կամ այն նորութիւններուն նկատմամբ։ Ամէնէն ուշադրաւը ժամացոյցն էր որ երկու մատ թանձրութեամբ ոսկի շղթայով մը կախուած էր տիկինին կուրծքէն՝ պատուոյ մէդալի մը նման։ Ուղեւորներու փափկանկատ մասը այր եւ կին գրեթէ այս ամէնսիններուն նուիրուած էին, որոնք առանց ուշադրութիւն ընծայելու զիրենք չրկապատողներու դատաստանին ու կարծիքներուն, սիրատենչիկ մտերմութեամբ մը չարունակ իրարու հետ կը խօսակրտէին նիւթէ նիւթ անցնելով ու իրենց վճարած ուղեվճիռին տանտպատիրը վայելելով։ Ո՛չ կնդծ փափկութիւն մը ոչ ալ արուեստակեալ ձեւեր կը նշմարուէին անոնց վրայ, հեռուէն դիտող մը պիտի կարծէր թէ ծրարս ազան տանէր քաղմային անկիւնը անցած, գլուխներնուն ու մուչտակը հագած զուարթ խօսակցութեան մը բռնուած էր կիներ հետ, ու ապա տուտուզ կը խօսակրտէին, ա՛յնչափ անսահմանեալ էր իրենց ընթացքը։ Նոյն իսկ փափուկ բաները կամ գրաքար ասուիրանները կեղծելու ձգտելութիւնները ալ չէին մոքներ։ Երկու ամուսիններուն առջեւ նստած էր երեք տարեկան փոքրիկ խաթաւոյ մը, որ հնազանդ չէր չափաչքը կը դնէր ու միշտ բուռն ձիգեր կ'ընէր մօրը ձեռքէն խուսափելով սրահին մէջ պատռտքելու։

Այս ամէնքուն ձիշդ դիմացը նըստած էր ուրիշ զոյգ մը, որ բոլորովին հակապատկերը կը նկարագրէր արհեստաւոր ընտանիքին. երկու ամուսիններն ալ վերջին նորաձեւութեան համաձայն հագուստ, ամրողջ ուղեւորներուն կողմէ մատով կը ցուցուէին. պարոնը երկայնամասակ թարեձեւ չէր երեսաապրէ մը մօտելի նման, կնոջը քովինը նստած չարունակ պատմատակամութիւն կը ցուցնէր անոր ամէնէն աննչան դրամանն իսկ կատարելու մինչդեռ ընտանիքին ծանօթ մէկ քանի երիտասարդներ Թիվնեռնիկի նման կը դառնային տիկինին չուրջ ու կնամեծարական յարգանքներով կողդկէին զոյն։ Եւ տիկինը ճշմարտապէս գեղեցիկ էր ու արժանի՝ պաչտանքի. սրահին հարիւրաւոր կիներուն մէջ ինքն էր որ կը սիրագեղէր իր գեղեցկութեամբը, արդուզարդովը ու վայելչութեամբը. բառերը համրանքով կ'ելլէին բերնէն ու ժպիտը չնորհի մը նման միայն կը ցոլար մերթ ընդ մերթ ձուածեւ դէմքին վրայ. ֆրանսերէն գիրք մը կար ծունկին վրայ բացուած, ուրիկ քիչ մը բան կը կարդար միայն, երբ աչքերս խօսակիցք մը չունենար որ զինքը խնկարկղներուն և բարեբախտ երկանք։ Փոքրիկ պէպէք մը՝ որ երջանիկ ամուսիններուն սիրոյ արգասիքը անշուշտ՝ անոնց վերջը կը հանդչէր ձերմակ գոգնոց հագած սպասուհիի մը գիրկը, որ գեղեցկութեան ու վայելչութեան կողմէ վար չէր մնար սիրուհիէն։

Շոգենաւը յաջորդաբար Վաստրի ու Բոզոպաչն եզերքները քերելով կը յառաջանար դէպ ի վեր և իւրաքանչիւր նաւամատոյցէ նոր ուղեւորներ կուգային կը լեցուէին սրահին մէջ։ Արհեստաւոր ընտանիքին փոքրիկը մօրը մատղաղ վայրկեանէն օգտուելով յանկարծ խոյս տուաւ անոր ձեռքէն, ու սրահին մէջ քանի մը տարեմատ քայլեր առնելէ ետք իր անհաւասար վազքին մէջ՝ ոտքի գառն սպիտակցումով մը գետին գլորեցաւ ու ճիչ մը բրձուց։ Մայրը որ ցամաքը դիտելու զբաղած էր, վանկին ձայնը առնելուն պէս, մկն ոսամսմայ ցասքից տանջն ու առանց նկատողութեան առնելու աջ ու ձախ նետած ուղեւորներու զժգոհանքը՝ գնաց վերցուց պռտռտացը և չեմ համբոյրներով սկսաւ ոլոզել անոր վարդակարմիր դէմքը։ Տղկը չարունակ կուլար մանրիկ մայրիկ գոչելով և խեղճ կինը ամբողջ գոթով ու զգացում կտած, անվերջ համբոյրներով ու փափկանկատ խօսքերով հաղիւ կրցաւ սիրտը առնել տղկին ու զայն լռեցնել էրկանը աչքերուն առջեւ։

Շոգենաւը քիչ մը ևս առաջացաւ, Առնաւուտ գիւղ, Պէպէք հետզհետէ կը խուռնաւիէին ուղեւորներուն աչքէն. միւս ճոխ վարձում ընտանիքին սպասուհին՝ ա՛ն ալ անչուշտ իր սիրուհիին նման մահկանացու մը, յոգնացած մեծ մը տղան թեւերուն վրայ բռնած կենալէ և պահ մը գետին դրաձգան, միչտ թաւիշներէն քաներով ու պաչպանութիւնը անպակաս ընելով։ Այս միջոցին նոր երեւոյթ մը պարզուեցաւ ցամաքը. հետաքրքրաշարժ տեսարան մը, զոր դիտելու համար ուղեւորները սկսան ձուկերնին նալել. սպասուհին ալ պահ մը մոռցաւ պէպէքը ու դէպ ի ցամաք դարձուց ուշադրութիւնը. յանկարծ սուր ճիչ մը բարձրացաւ սրահին մէջ, փախուկ պէպէքը գետին ինկած ու քիթը վիրատրած էր։ Տղկին ձայնին յաջորդեց ապառնական ձայն մը, զոր արիկը արձակած էր սպասուհին յանդիմանելու համար։ Խեղճ աղջիկը խոյոյն վոլթայ ու գիրկը առաւ պէպէքը որ քիթին ցաւէն զգաճուած չարունակ կուլար ու կը պոռար. մայրը փափկասուն արիկը միչտ իր պատուոյ ա՛թոռին վրայ նստած՝ տեղէն իսկ չէր չարժեր ու խնտա հրամայողներ կ'ուղարկէր սպասուհիին որ ուշուն ձայնը կարէ։ Պէպէքը կուլար սակայն, սպասուհին զայն լռեցնելու համար թատած ձիգերը անզօր կը գառնային և արիկին չէր չարժեր։ Ու վերջապէս նկատելով որ ուչիկը ձայնը պիտի չ'կտրէ, բոլորովին չզայեցած՝ սպասուհին գոգը կանչեց ու ուրկէն սպասնալով՝ ձեռքովը նրկու թեթև հարուածներ տուաւ անոր մատուցներուն, միչտ սրանզելով ու վախցնելով որ եթէ չ'լռէ ա՛լ աւելի պիտի ծեծէ զինքը։

Մենք խոսքը մը ու զնացողներ հետեւէն հանդիսատեսը կ'ըլլայինք այս եզական տեսարանին. կարճատակ չի. րուկ անձնատուրութիւն մը, այլ ևս չկրնալով համբերել,

—Աւելորդ ալ սա քոլ քովի նստող երկաւ ամուսիններուն տեսաք, բատ, երկու կիներուն ալ զաւակները գետին ինկան ու երկուքն ալ լացին, այն պարզ հազուած արհեստաւորի կինը ի՛նչ տաք լի՛ բաներում ունեցաւ զաւկին հանդչեցնելու, միւս քաղաքակիրթ տիկինը ի՛նչ պալ վարմունք, հիմայ ասնց ո՞րն էր ճշմարիտ մայրը։

—Շնտակը ևս ալ զարմացայ, յարեց ուրիշ ուղեւոր մը, առաջ միւս արհեստաւոր կնոջ կոչտութիւնը ու անքաղաքավարութիւնը կը ծաղրէինք, մինչդեռ հիմայ այս քաղաքակիրթի մօր քար սիրտը տեսնելով կը համոզուիմ թէ ո՞րչափ սխալած ենք, եթէ աչխարհի ամբողջ մայրերն ալ այսպէս ըլլային ա՛ւր պիտի հասնէր ընտանիքներուն ապագան։

Վերջապէս մայրութեան խնդիրը խօսակցութեան նիւթ գարձաւ մեր մէջ և ուղեւորներուն ամէնքն ալ որ պահ մը քաղաքակիրթ տիկնոջ բարեմասնութիւններուն վրայ կ'ուրախանային, հիմա փորձով տեսնելով որ այն հրեշտակային դէմքին տակ քարէ սիրտ մը կայ ծածկուած սկսան արհամարհական ղողայուններ տածել անոր հանդէպ։

Փափաքաբար այս հակառակութիւն կազմող երկու մայրերն ալ հայերէնի փափկանկատութիւնը, քաղաքակիրթութիւնը այն աստիճան այլասերելու վրայ է մեր սիրելիները որ, ծնողական զգացումն իսկ աստիճանաբար կորնչելու վտանգին տակ է իր գիրախչանութիւնը։ Հանգստութիւնը, արդուզարդը, գեղեցկութիւնը, հրապոյրը ամէն բանէ գերադաս է նոր սիրելիներուն համար, ուրանք յաճախ մայր ըլլալու պարտականութիւնէն իսկ խոյս տալու հակարնական ձիգեր ընելէ չեն քաշուիր, ու չառակ ակնարկուած տիկինին նման եթէ երբեք զաւակ մը ունենան, զայն աեւերդ բեռ մը կը նկատեն իրենց, ու չեն ուզեր որ մայրական սպասարկութիւններով իրենց գեղեցկութեան արժէքը նուազեցնեն հրապարակային վայրերու մէջ։

Սանր սակայն ցուցամատներու, թեւթեւամիանները գաղափարներ են, կինը այն առեն ճշմարտապէս յարգանքի ու հիացումի արժանի է երբ մայր է սրտով ու զգացումով. անկէ դուրս կնոջական ամէն հրապոյր թարմութիւն ու գեղեցկութիւն խամրելու և ոչնչանալու դատապարտուած է։

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՔԱՇԱՆԱՆԵՐՈՒՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՅԱՐՁԱՆՔԸ՝ ՈՐՈՒՆ ԻՐԱԻՈՒՆՔ ՈՒՆԻՆ.— ԻՆՉ Կ'ԸՍԷ ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ԱՊԱԳԱՅԻՆ ՀԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐ.

Բ.

Ամէն առեն որ Ենովք Արմէնի վրայ խօսք բացուած է լռելեայն կամ հրապարակաւ, անկողմնակալ դատողութեան սահմանին մէջ չանացած եմ գովեստ կարդալ իրեն, որուն իրաւամբ արժանի է։ Ենովք Արմէն կը վերարերի մեր սակաւաթիւ երիտասարդ, պիտի ըսէի, պատանի գրագիրներու դասակարգին, որոնք իրենց տղայ հասակէն աչխատժամեմբ և ներելի ինքնավստահութեամբ մը գրիչ չարժած են, և այսօր՝ հազիւ երիտասարդութեան առաջին գարունները ողջունած՝ արդէն իսկ լաւ պահպանուած համբաւ մը ձեռնած են իրենց համար, և կ'արօքեն գրականութեան գաշտը ծաղկալից ու արդիւնաբեր ակօսներով։ Եթէ նոյն իսկ մէկը գժտարաթեան մասնաւոր ենռվք Արմէնի գրական համբաւին վտանգը կազմող գեղեցիկ արատագրութիւններու հետաքրքրութեան մէջ, խորհրդով պիտի ապրիլ՝ անոր գոհանալ գետնաւոր գրաչէնի հրատարակած «Մասիս»ը աչքէ անցընելով, որ կը ցոլացնէ ըստ բաւականին գրական Հանդէսի մը բարեմասնութիւնները, և ուր կարելի է ամէն չաբաթ գտնել մտաւոր ու բարոյական սնունդ մը, որ կը հրամցնէ ընտրանի սեղան մը որ ախորժակ ալ չունեցողը պէտք ունի արտասովոր ընտրութեան մը և նրբագնին վերլուծման մը որ իմաստասիրութիւն (փիլիսոփայութիւն) կը կոչուի։ Ներքաշնակութիւնը օրէնք է ամէն լեզուի համար, կշռոք, համաչափութիւն, բառերու և բայերու տրոհում անհրաժեչտ են բացատրութիւններու մէջ, որոնք մտքի յղացումներուն թարգմանն են։ Եթէ լեզուն գործիք մըն է, արտաքին նչանաց մը մտքի ու սրտի վիճակներուն, որոնք խորհրդի և դպացումի անհունութիւններուն տակ կ'արտայայտուին, ի հարկէ այդ գործիքը հնարաւորաբար պիտի յղաչնէ առողջ մտքի ու կանոնաւոր սրտի պահանջները։ Ելեկտրական գործիք մը՝ որ իրեն վրայ կէսկիսած նչանները սրսուիչէն, բթամատնէն ճշմարտապէս ազդուելով, նոյնը կամ թաւ հնչիւնները կը թըրթռացնէ։ Լեզուն կանացն է չուլիսահարին, որ իր ձեռքին տրագ կամ գանգալ չարժումներուն համեմատ կը խոցէ գործիքին ոլիքը, անոր դնդիրներէն կորզելով մերթ արցունքառատ, մերթ ժպտուն աւաչներ։ Ինչը իր կարգին լեզուն լաւ իմացուած երաժչտութիւն մըն է, հասարակ երաժչտութեան չափ խտապատկանչ ու խնամուած պայմաններով։ Լարերը թրթռացնողին ձարտարութենէն կախում ունի այդ գեղեցիկ երաժչտութեան հնարաւորը։ Անճամարատակ ու անսահմանելի ձիգերէ վերծ լեզուական

ՀԱ.

Վերջ ամէն ամսու — ՀՀ ամէն մէկ ընթերցողի համար — «Արեւ» մասին մէկ հատ նոր գիրք մը կ՚ելլայ, որ կը կոչուի «Արեւ»։ Ասոնք ամէնքն ալ ամսագրի պէս կը վաճառուին, ամէն մէկը 50 կոպէկ

ՅՈՒՂԱՐԿԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ԳԱՊՈՒՐԵԱՆԻ

Երէկ, Մայր-Եկեղեցւոյ մէջ, վայելուչ հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ Պատրիարքարանի Նախարդ Բ. գործակատար Յարութիւն էֆ. Գասպարեանի յուզարկաւորութեան տխուր տեսի ունեցած այս համակրութեան ցոյցը և իր յիշատակին ընծայուած պատիւը, քաղաքութիւն մը թող ըլլայ բոլոր այն պաշտօնեաներուն որոնք իրենց աշխատութեան մէջ կէտ նպատակ ընտրած են հանրային օգուտը։

Ս. Պատրիարքը հանգուցեալին հոգւոյն հանգստեան մաղթանքը տաճարին աւագ դրան առջև արտասանելէ ետք մեկնեցաւ և թափօրը մեծ հանդիսաւորութեամբ առաջնորդուեցաւ մինչև Ծուներց եկեղեցիին կողմը, որուն զանգակները կը զօղանջէին այդ միջոցին։ Դագաղը չքնաղ մետակաւոր մը մէջ դրուելով առաջնորդուեցաւ էտիրնէ-Փափուլի գերեզմանատունը, և թաղուեցաւ իր ընտանեաց յատուկ դամբանին մէջ։ Մեռելապատքին հետեւեցաւ համակիրներու բազմութիւն մը և Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը բազմաթիւ կառքերով։

Ներկաներուն մէջ կը նշմարէինք, ի միջի այլոց, Ոսմիկանութեան Վեսմ. Նախարարին կողմէ Մկրտիչ էֆ. Տիրացուեան, Հէյլթը Թաղիգիյէի Նախագահին կողմէ Պետրոս Սէդայի էֆ., Ոսմիկանական Փողովին կողմէ Օսման պէյ, Հայ-բողոքականներու Ազգապետ Վեսմ. Յակոբ էֆ. Պոյաճեան, Մարուղէ էֆ. Թրէնկեան, Խաչիկ էֆ. Խօրասանճեան, Յակոբ էֆ. Համամճեան, Տիգրան էֆ. Թոզատեան, Երեւելի էֆ. Փափազեան, Նախիյ էֆ. Դարագաշեան, Կարապետ էֆ. Պէրպէրեան, Պատրիարքարանի դիւանապետները, դիւանապիները և այլ պաշտօնեաները, ինչպէս նաև Հայ և օտարազգի բազմաթիւ անձնաւորութիւններ։ Թէ՛ եկեղեցւոյն մէջ և թէ գերեզմանատունը հանգուցեալին արդիւնքը ընդհանուր ցաւակցութիւններ։

** Ծաղկեփունջներ զրկած էին հանգուցեալին ընտանիքը, զաւակները, Մկրտիչ էֆ. Մկրտչեան, Յակոբ էֆ. Թորոսեան, Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը և Թումպուճի Աղքատասնմանը։

** Հանգուցեալին մարմինը գերեզմանին մէջ ամփոփուելէ ետք, Պատրիարքարանի դիւանապիներէն Հրանտ էֆ. Մարգարեան համառօտ բայց սրտաչարժ մէկ քանի խօսքեր արտասանեց ի դիմաց Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան, ի վեր հանելով հանգուցեալին ձիրքերը և մատուցած ծառայութիւնները։

** Մեռելապատքիւնս այս տխուր առիթէ իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հանգուցեալին յուզարկաւորութեան հանդէսը և կրնոյ ցաւակցութիւնները յայտնել։

Հանգուցեալ Յարութիւն էֆ. Գասպարեանի ընտանիքը և զաւակները խորին երախտագիտութիւնն կը յայտնեն Ամէն. Ս. Պատրիարք Հօր որ հաճեցաւ իր ներկայութեամբ և սրտայոյզ դամբանականով մը պատուել հանգուցեալին յիշատակը, նոյնպէս Սրբազան հպճոպոսներուն, վարդապետներուն, և քահանաներուն, Դպրաց Դասուն և այն ամէն անձնաւորութեանց, որոնք հաճեցան իրենց ներկայութեամբ պատուել հանգուցեալին յուզարկաւորութեան հանդէսը և կրենց ցաւակցութիւնները յայտնել։

Տէր և Տիկին Մկրտիչ Սէթեան, Այրի Տիկին Գարնուկ Սէթեան եւ Դուստրը, Այրի Տիկին Ազնիւ Լօքմակէօղեան եւ Զաւակութիւք, Այրի Տիկին Նէվրիկ եւ Որդին Դաւիթ Առաքեան, Տէր եւ Տիկին Միհակ Մկրեան եւ որդին, Տէր եւ Տիկին Հեհեմ Սէթեան, Տէր եւ Տիկին Արա Սէթեան (ի Բարիզ), Տէր եւ Տիկին Արշակ Գալշէեան (ի Բարիզ), Տէր Կոստանդ եւ Օրիորդ Նուարդ Գալշէեան, Այրի Տիկին Արաքսի Զաքէեան եւ Դուստրը, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Մէնգիլճեան եւ Զաւակութիք, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ճշմարիտեան եւ Զաւակութիք, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Մանուկեան, Այրի Տիկին Ամպէր եւ Որդին Ցակոբ Քաբամճեան, Տէր եւ Տիկին Թառնիկ Թերզեան եւ Զաւակութիք տխրութեամբ կը ծանուցանեն մահը՝

Այրի Տիկին ՄԱՐԻԱՄ Դ. ՍԷԹԵԱՆԻ
(ՄԱՅՐ ՄԻՀՐԱՆ Է֊Ի. ՍԷԹԵԱՆԻ)

Իրենց Մօր, Մեծ Մօր, Մեծ զոքանչին, խնամեայն, որ հանգեաւ ի Տէր Հոկտեմբեր 11 ին։

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի, Կիրակի 14 Հոկտեմբեր, ժամը 5½ին (Ը.Թ.) Գատրգիւղի Ս. Թագաւոր Եկեղեցին, եւ անոն հանգուցեալին մարմինը փոխադրուելով իւսիւդարի Ազգ. Գերեզմանատունը պիտի ամփոփուի ընտանեկան Դամբարանին մէջ։

Գլնապը, 13 Հոկտեմբեր 1907

ՅԱՆՕԹ. — Մտամտաւոր չգիտնամ մը ժամը 4½ին (Ը.Թ.) հանգուցկեցաւ մարմինը Գրնապը Թաղիգիւղ պիտի փոխադրէ։

Գատրգիւղի չգիենալը կամուրջէն կը մնկնի ժամը 4¾ին։

Մահադէպ չընդունողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի օր Նաալը Գարու Տօլմաճեաններու բնակարանին մէջ հանդիսաւոր կերպով տեղի ունեցաւ նշանախօսութիւնը ծանօթ սեղանաւոր կարապետ էֆ. Պոյասեանի Օրիորդ Աղաւնի Տօլմաճեանի հետ, երկու կողմի ազգականներու և բարեկամներու ներկայութեամբ։

Տիար Արմենակ Պողոսեան Պէրպերեան Վարժարանի 1903 տարւոյ փայլուն չրջանաւարտներէն զարդացած երիտասարդ մըն է։

Իսկ Օրիորդ Աղաւնի Տօլմաեան խնամեալ կրթութիւն մը ստացած է։ Մեր չնորհաւորութիւնները։

"ԼՈՑՍ"
ՊԻՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳԻՍԸ

Լոյսի այս չաբթիին թիւը հրապարակ եկաւ ճոխ ու չեչեկան պարունակութեամբ մը որուն մէջ կարեւորագոյն տեղը կը բռնէ ֆէմինիզմին կատարած յառաջդիմութեանց նուիրուած ընդարձակ ու հետաքրքրական յօդուած մը։ Այս յօդուածին մէջ պատկերացուած է թէ ֆէմինիզմը ինչ կերպով ընթանալ է աչխարհի զանազան մասերուն մէջ, և թէ ինչ եղած է այդ տարբեր տարբեր ընթանալութիւններուն արդիւնքը։ Անգլիա, Աւստրիա, Ամերիկա, Աւստրալիա, Պելճիքա, Հոլանտա, Գերմանիա, Իտալիա, Նորվեկիա, Զուիցերիա, Շուէտ, Ռուսիա, Ֆրանսա և Ճաբոն այն երկիրներն են որոնց մէջ ամենամեծ ծանալում գտած է ֆէմինիզմի գաղափարը։ Լոյսի վերոյիչեալ յօդուածը ցոյց կու տայ թէ այդ երկիրները ի՛նչ ընդհանրութիւն ըրած են ֆէմինիզմի գաղափարին, և ի՞նչ համեմատութեամբ զիւրացուցած են անոր զարդացումը։ Յօդուածին մէջ յիշատակուած են նաև նաև այն օգտակար ու հետաքրքրական հասատատութիւնները որոնք ծնունդ առած են այդ երկիրներուն մէջ՝ կանանց գործունէութեան շնորհիւ։

Լոյսի այս թիւը կը պարունակէ նաև չատ զուարճալի էջ մը կանանց համբաւաւոր քուընիւրին նկատմամբ, որուն չարութիւնը գուժող լուրեր կը հանին Եւրոպայի նորաձեւութեանց կազմակերպիչներէն։

Դարձեալ՝ ֆրանսացի ծանօթ իմաստասէր Ժ. Կիւյոթի մէջ գեղեցիկ յօդուածը «կանանց մասին», «կին և սէր» վերնագրին տակ հրատարակուած գեղեցիկ խօսքերու չարքն, և ուրիշ ո՛չ նուազ չահալի յօդուածներ կամրողջացնեն Լոյսի այս չաբթուան թիւին բովանդակութիւնը։

Ասոնցմէ զատ՝ Լոյսի այս չաբթուան թիւին մէջ հրատարակուած է նաև Հայ-Բողոքականներու Բեւայի Ամենասուրբ Երրորդութեան Եորակալոյց եկեղեցւոյն գեղաշեն պատկերը, կիրակի օրուան հանդիսութեան մէկ հակիրճ ամփոփումով. որուն կ'ընկերանայ բրօֆ. Ցակոբոս էֆ. Ճէհիզեանի պերճախօս ու գեղեցիկ քարոզը։

Լոյսի այս թիւէն բաւական քանակութեամբ արտատպած ենք ամէն անոնց համար որոնք կ'ուզեն ունենալ Հայ Բողոքականաց նոյնակառոյց եկեղեցւոյն պատկերը։ Պղպէն՝ կարելի է ձեռք բերել Լոյսի սովորական գնով՝ 40 փարա, իսկ գաւառներէն՝ պէտք է 50 փարայի նամականիշ մը դրկել։

"ՄԱՍՍԻՍ"
ԳՐԱՆՑԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
Թիւ 42

Մասիս Գրական Շաբաթաթերթի այս չաբթուան թիւը հրապարակ եկաւ հետաքրքրական և չահեկան բովանդակութեամբ։—

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԵՆ. —«Մենք և Անոնք». Բողոքական եկեղեցիին քաղաքին առթիւ։

ՄՈՒՇԵՂ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. — Ամուսնական Հրահանգը։

ԷՄԻԼ ԶՕԼԱ. — Կի Տը Մօբասան (Թարգմ. Ն. Եարճեան)։

ՊԵՐՃՈՒՀԻ ԵԱՉՃԵԱՆ. —Ծաղիկներուն Վիչտը։

ԱՐՄԵՆԱԿ ԻՆՃԻՃԵԱՆ. —Պղիսի այսօրուան Աչխարհաբարը։

ՄԻՀՐԱՆ ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ. — Զլատը (Վիպակ)։

Ա. ՍՕԼԱԿԵԱՆ. — Գաւառացիին Նամակը Խմբագիրին։

ՌՈՄԱՆ ՅՈՍՐՈՎ. — Մանրանկարը։

Տեսնել Մասիսի Յրի պարգեւը։

Մասիսի հաւաչէն է Պալը Ալի Ճատէսի, թիւ 38։

ՍԵԼԱՄԼԸԳ ՐԷՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի Ճումա կիւնիւ Սելամլըգ բէմը պիտի Համիտիյէ Ճարչի չերիֆիւսէ իճրա պուդրումուշ ապր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԴՈՆԻԱՑԻ ԴԱՇՏԸ. —կայս. Իրատէ մը հրամայած էր Դոնեայի գաշտը ոռոգել և զարգացնել։ Պէրլինէր Թակպլաք այս ծրագրին մասին հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ — Ջուրը պիտի մատակարարուի Պէյչէհիրի լիճէն որ Դոնեայէ 100 քիլօմէթր հեռու է գէպի արեւմտեան։ Երկու գետակներ Պէյչէհիր Սու և Զարչամպա Սու. որոնց մով կը սնանի լիճը, պիտի տարուին մինչեւ 175 քիլօմէթր տեղ։ 30 քիլոմէթրնոց ջրանց մը պիտի չրջապատէ Բարավիրանի ցած մասը որ ծանօթ է Սէյլիա Կէղ անունով։ 20 քիլօմէթրոնոց երկրորդ ջրանց մը Պալիքովայի առջեւ պիտի միացնէ վերոյիչեալ երկու գետակները։ Ասկէց զատ երեք մեծ մթերանոց, մէկ ջրամբար և բազմաթիւ փոքրիկ ջրանցներ պիտի չինուին, ջուրերու բաչխումին համար։ Այսպէսով յոյս կայ որ մչակութեան յատար պիտի ըլլան 500 միլիոն քառակուսի մէթր տարածութեամբ գետին, որ տարին պիտի բերայ արտադրել 20,000 վագոն ցորեն։ Վերոյիչեալ չրջանակին մէջ ցարդ քիչ մնակլութիւն կայ, իսկ այժմ հոն պիտի հաստատուին իսլամ գաղթականներ։

ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ.— կայս. Իրատէի մը համաձայն ոստիկանական վարժարան մը պիտի հաստատուի Սելանիկի մէջ։ Այս վարժարանին նպատակն է ոստիկաններուն սովորեցնել իրենց պաշտօնին և պարտականութեան մասին անհրաժեչտ ծած գաղափարներ և ոստիկանական օրէնքները և այլն։ Այս վարժարանը պիտի չահագործէ Սելանիկի, Գասվայի ու Մանաստրի նահանգաց մէջ պաշտօնավարող ոստիկաններուն մասնագիտացնելուն, ուսանողութեան և կրթութեան։ Աւանդութիւնք առաջիկաները պիտի ըլլան ոստիկանութեան կանոնագիրքը ու անոր չարակից պարագաները, կարգապահութեան վերաբերեալ որոշումները, պատժական գաղափարութեան օրինաց ոստիկանութեան վերաբերեալ մասը և պատժական օրէնքը։ Վարժարանը պիտի ունենայ կարող երեք ուսուցիչներ և երկու կրնիչներ, որոնք պիտի ընտրուին տեղական գաղափարական պաշտօնեաներէն ու ձեռնհաս փաստաբաններէն։ Դասընթացի ու Մանաստիրի նահանգաց մէջ պաշտօնավարող ոստիկանները հետզհետէ ու կարգով Սելանիկ երթալով նոյն վարժարանը պիտի չաճախեն։ Այդ վարժարանին Ցնորէն կարգուած է օսմ. ծաղայութեան մէջ գանուող պէյճիքացի սպաներէն հազարապետ Գոռօ պէյ՝ պահելով հանդերձ բուն իսկ իր պաշտօնը։

ՎԼԵ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ իմանալով որ մաքսային վերատեսուչ Հասան Ֆէհմի փաչա հիւանդ է, բարեհաճեցաւ սենեկապետ Ֆաիզ պէյը զրկել Ն. Վսեմութեան ապրանքը և որպէսզիութիւնը հարցնել ասլ։

— Թուլոնի մէջ ձերբակալուեցաւ Նաւալ Իւլմա, և Բարիզ բերուելով հարցաքննուեցաւ, իր վրայ կասկածուելով թէ պետութեան լրտեսութիւն գործած է։ Իւլմա հարցաքննուելով խոստովանեցաւ թէ պետութեան կարեւոր վաւերաթուղթեր գողցած է։

ԱՈՒԵՏՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ
ՊՈԼՍՈՑ ԱՈՒԵՏՐ. ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

(Հոկտ. 29 Հինգշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Առաջին ձերմակ	օխան	54—55
Երկրորդ	»	52—
Ցետին		50—51
Ջաւարլը		49—
Կարծր առաջին	»	56—
Կարծր միջին	»	54—55
Կարծր խառն	»	52—

Այսօր 9 վագոն Անատոլուի ցորեն ժամանեց։

Տեղական չբրմա Ա.	պարկ	112—
» » Բ.	»	108—

ԹՆԴ

Օխան 24 փարա

ԳԱՐԻ

Քէօռթէնէզ	քիլէն	18—18½
Բաւմլի և Մերսին	»	17½—

ՍԱԿԱՐԱՆ
ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

12,25 Հոկտեմբեր 1907

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆՍՈՒԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ Օ.Ո.		100 12
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	100 12
Երէկուան էն բարձր գինը	»	100 20
» էն վար գինը	»	100 17½

ՐՈՒՄԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ ֆր.		161 50
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	161 50
Երէկուան էն բարձր գինը	»	162.—
» էն վար գինը	»	161 75

Մլտիւլի Պանքա		5 17
Սելանիկ	»	ֆր. 39 —
Քարասու Բրէվիւէֆիւէ	ֆր.	34 50
» Օրտինէօ	»	33 —
Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	44.—
Շիրքէթը Խայրիէ Համիտիէ	Օ.Ո.	4.70
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	8.70
Փրնճասնա Թրամվայ	»	4 05
» Պարասթուղթ	ֆր.	470.—
Տէրքոսի Չուրի ընկ.	»	313.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	16 40
Իզմիրի քարափ	»	592
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4 07
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	429.—
Թրանսվալ		41 —

ՅԱՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹՔ

Ցունական փոխադարձութիւն	ֆր.	237.—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	416.—
» » » նոր	Օ.Ո.	4 —
Լաթիւմ	ֆր.	68.—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒԻ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.14
Անգլիական ոսկի	109 37
Բօլ	91 10
Մէճիտիէ արծաթ	107.34
» քառորդ	107.25
» մանրադ	104.25
Մէճարիք	99 20
Պէլիք	103.20
Բուլղի Թղթադրամ	8.65
Ֆրիմէց	50.

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ էչք	ղր.	109.25
Բարիզի » »	ֆր.	22.76½
Վիէննայի » »	քուրօն	21.97
Պերլինի » »	մարք	18 70

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ
24 Հոկտ. 1907

Թրանսական Ռանթ 3 %	94 27
Օսմ. Մուց. գոնս. 4 % բաց.	92.15
» » » գոց.	92.20
Բաւմլիի երկաթուղի	ֆր. 167.75
Ըէյհի պարտքերու	» 426 —
Օսմանեան մաքը	» — —
Օսմանեան Պանքա	» 690 —
Ֆրէտի Լիօնէ	» 1144 —
Բարիզի Պանքա	» 1412 —
Իտալական Ռանթ	5 % 101.20
Ռուսական	» 5 % 1906 91 60
Ազգ. Ապահով. փոխ.	4% 91 40
Պալիա Թարա Ասլըն	ֆր. 482 —

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ
24 Հոկտ. 1907

Անգլիական Ռանթ	83 12
Օսմ. Մէճց. Գոնս բաց Գ.Կ.	92.—
» » » գոց. »	92.—
Օսմ. Պանքա	17 50

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ
24 Հոկտ. 1906

Օսմ. Մէճց Գոնս	93 40
Բաւմլիի երկաթուղի	141 60
Անատոլ. Երկ. Բաժնեթ.	60 % — —

ՕՐՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ. — Նիկոմիդիայէն կը գրեն թէ երկու չաբթի օր քաղաքին և չրջակայքին մէջ չորս ժամ տեւող տեղատարափ մը եկաւ, մէկ ու կէս ժամը կարկտահատն, կաղինի խոչորութեամբ հասկնենով։ Երեքչաբթի անձրեւը չարունակուեցաւ բայց բարակ։ Երաչտութենէն հառ այս անձրեւը հոգին նպաստաւոր պիտի ըլլար, սակայն դժբաղդաբար հոսանքներ գոյացան և վնասեցին բանջարանոցներուն ու արգ մը ծխատեղ գաշտերուն։ Ազաքէօյի մէջ Ազատէտ յորդեցաւ արմատախիլ ընելով ծառեր և աւերելով Նիկոմիդիոյ վայրկարանները թիմատաններ։ Մարգկային զոհեր ալ կան։ 80 տարեկան ծեր թուրք մը երբ ձիով կ'անցնէր, հոսանքէն յափչտակուեցաւ, ձին ազատուեցաւ բայց ինք խեղդուեցաւ։ Երկու եղներ ալ խեղդուեցան։ Կառախառնուրդը պարտաւորուեցաւ կենալ Միխնեկի առջև, բայց չնորհիւ արագօրէն ձեռք առնուած միջոցներուն, կրցաւ չարունակել ճամբան կէս ժամ ետք։

ԿԱՒԱՒԻ ԱՐԿԱՒԸ.— Քէօսէ Լիմէյի Պոլսոյ ճիւղին Տնօրէն Պէյքօզեան էֆ. նամակներ իրկուան Պոլիս, ելէկ ճամբի կողմէն անցած պահուն, սպարշաւառք մը անոր պատնեշելով գեղին տապալեց զայն։ Կառքին անիւները ուսին վրայէն անցան և Պէյքօզեան էֆ. զգայագրկ մնաց։ Բարեբախտաբար անկէ կ'անցնէր Տօքթ. դեր-գէնդապետ Հիւսէյին Հիւսնի պէյ, որ խնամքով փոխադրեց և արկածեալը վաճառատան մը փոխադրել տալով հոն հարկ եղած դարմանները ըրաւ։ Շնորհիւ այս աղէտս դարմաններուն Պէյքօզեան էֆ. կրցաւ իր տունը երթալ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

25 Հոկտ. 1907

Թրանսական 3%	94.50
Օսմանեան Միացեալ	92.47
Երկաթուղի	167.75
Պանք Օթթօման	694.—
Րիօ Թինթօ	1700.—
Թրանսվալ	42.75

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՆԻՒ ԵՕՐՔ, 24 Հոկտ.—Դրամական տագնապին հետեւանքով ճշմարիտ խուճապ մը առաջ եկաւ քաղաքին մէջ։ Պանքաները ստիպուեցան 25 միլիոն տօլար վճարել անոնց որ աւանդ ունէին իրենց մօտ։

ԲՈՒՐՋ.— Նիւ Եօրքէն կը հեռագրուի թէ 40 միլիոն տոլար դրուեցաւ Ազգ. պանքաներու տրամադրութեան ներքնե, դրամական խուճապին առաջքը առնելու համար։

— Հրապարակին ամրութեան հակառակ, Բարիզի Սակարանը կ'ապրուի Նիւ Եօրքէ եկած աննպատակ լուրերէն։ Հրապարակին վրայ տեսնուած ծանրութիւնը կը չարունակէ։ Թրանսական Ռանթ՝ անփոփոխ, և միջազգային թուղթերը՝ տկար։ Պանքայի թուղթերը կը հետեւին ընդհանուր ձգտումին։ Ռէնտի Լիօնէ՝ 1144։ Ռիօ Թինթօ միայն 1638էն բարձրացաւ 1651ի, պղինձի գինին 55էն 56.5ի կլլելուն վրայ։ Պալիա Թարա Ասլըն՝ 460ի բացուեցաւ, բայց գնումներու հետեւանքով բարձրացաւ 483 ֆր.ի։ Անգլ.-կապար՝ բարձրացաւ 19ի, և սպանիական կապար 18.10 ոգերլին։ Լոնտոնի Սակարանէն լուր կու տրուի թէ Անգլիական Ռնտուէնէն ազնկ էր, բայց Սմիրնիական թուղթերը թեթեւապէս միայն բարձրացած էին։ Էչխընէն՝ կորնցուց 2 կէտ և ինկաւ 77.75ի։ Պողպատի ընկերութեանց թուղթերը թեթեւապէս բարձրացան։

ՀՈՒՄՄ.— Բալապրիայի մէջ ահաւոր երկրաչարժ մը պատահեցաւ։ Ֆէյրուչամօ գիւղը կործանեցաւ։ 200 հոգի մեռան և 400 հոգի վիրաւորուեցան։ Մուճապը աննկարագրելի է։

ՄԱՏՐԻՏ.— Տիարիօ Իւնիվերսալ կ'ըսէ թէ Սպանիական կառավարութիւնը ասկէ վերջ հաճ և հաւան պիտի գործակցի ֆրանս. կառավարութեան, Ալժէզիրասի Դեսպանաժողովրդին որոշմանց գործադրութեան համար։

ԲԱՐԻԶ.— Մ. Իզվոլսքի տակաւ ըլլալով չպիտի կրնայ երթալ Լոնտոն. քիչ մը ատեն պիտի քնակի Միլէզիա, և յետոյ պիտի գառնայ Բեռլերպուրկ։ Մ. Իզվոլսքի յայտարարեց Մադեմ խմբագրին թէ Ռուսիոյ քաղաքականութիւնն է պահել իր գաչնակցութիւնը Ցապոնիայի հետ, և համաձայնութիւններ կնքել ուրիչ ազերութեանց հետ։

— Ռուսական Ընդհ. Սպայակոյտի պետ Զօր. Բալիչին մէկ քանի տեսակցութիւններ ունեցաւ Ֆրանսական Ընդհ. Սպայակոյտին պետ Զ.Զ. Պոէօնի հետ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԿԱ. ՍԱՄՍՈՆՈՎ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ՊՈՒՅԱՃԵԱՆ

Տպագրուած 1924 թուին Կը գտնուի Ամերիկա

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՒՍՏԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ

ՎԱՐՈՒԱՊԵՏ ՄԱՐԱՇԵԱՆ

Ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԱՆԻ

1908

ԳՈՒՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԳԱՒԱՌ

ՏՈՒՐՔԱՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՅԱԳՈՒՆԱԳՈՎԿՈՎ ՎԱՆՔ

ԳԱՂՈՒԹԻՆ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

1908

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ, ՏԱՀԱՅ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՎԱՐՈՒԱՊԵՏ ՄԱՐԱՇԵԱՆ

Ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԱՆԻ

1908

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆԳՃԱՄԵԱՅ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ՊՈՒՅԱՃԵԱՆ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ՆԱԵՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՎԱՐՈՒԱՊԵՏ ՄԱՐԱՇԵԱՆ

Ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԱՆԻ

1908

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆԳՃԱՄԵԱՅ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ՊՈՒՅԱՃԵԱՆ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ՆԱԵՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՎԱՐՈՒԱՊԵՏ ՄԱՐԱՇԵԱՆ

Ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԱՆԻ

1908

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆԳՃԱՄԵԱՅ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ՊՈՒՅԱՃԵԱՆ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ՆԱԵՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՎԱՐՈՒԱՊԵՏ ՄԱՐԱՇԵԱՆ

Ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԱՆԻ

1908